

ekologicheskikh protsessov. Novosibirsk : Nauka, sibirskoe otdelenie, 1986. 90–98. Print. 6. Nidelman, Ya. *Sertse filisofii*. Lviv : Litopis, Tsentr humanitarnykh doslidzhen, 2000. Print. 7. Baranets, N. G., and E. V. Kudrjashova, ed. *Ocherki po istorii nauki v Rossii v nachale XX veka*. Ulianovsk : Kachalin Alecsandr Vasilievich. 2014. Print. 8. Popper, K. *Znanie i psixo fizicheskaja problema*. Moscow : Izdatelstvo LKI, 2008. Print. 9. Tereshin, E. M., and V. M Volodin. "Sistemno-sinergeticheskii podchod k analizu klasternykh obrazovanii." *Ekonomicheskie nauki* 4.65 (2010): 170–173. Print.

Поступила (received) 02.12.2014.

УДК 16 (075.8)

О. В. СТРИЧИНЕЦЬ, асистент, НАКУ ім. М. Є. Жуковського «ХАІ», Харків

КАТЕГОРИЧНИЙ СИЛОГІЗМ

У статті розглядається категоричний силігізм, який розуміється родо-видовим способом, що є вдосконаленням його традиційного розуміння. Дано визначення родо-видового способу розуміння категоричного силігізму, визначення категоричного силігізму, дано його формулу, аксіому, правила категоричного силігізму, розглянуто його фігури і модуси.

Ключові слова: категоричний силігізм, родо-видовий спосіб розуміння категоричного силігізму, формула категоричного силігізму, аксіома категоричного силігізму, правила категоричного силігізму, фігури і модуси категоричного силігізму.

Актуальність звернення до проблеми категоричного силігізму пов'язана із пропозицією в умовивід щодо розуміння його проблематики у родо-видовий спосіб. Проблема дослідження полягає у відповіді на запитання, чи існує категоричний силігізм, що розуміється у родо-видовий спосіб. Наша гіпотеза міститься у тому, що такий силігізм існує.

Метою дослідження є знаходження категоричного силігізму, що розуміється у родо-видовий спосіб. Для досягнення мети дослідження необхідно опрацювати відповідний досвід мислення. Категоричний силігізм відкрив Аристотель [1, с. 120]. Дана проблема розглянута також іншими авторами.

Основні результати дослідження. Категоричний силігізм. Категоричний силігізм ми розуміємо у родо-видовий спосіб. Родо-видовий спосіб розуміння категоричного силігізму є способом, що полягає у його виразі через надрід, вид, рід і видову відмінність. Категоричний силігізм – силігізм, в якому із істинності двох засновків (більшого і меншого),

© О. В. Стричинець, 2014

представлених категоричними судженнями виду ASp_1P , ESp_1P , ISp_1P , OSp_1P , слідує істинність висновку.

Категоричний силлогізм складається із трьох суджень: двох засновків і висновку. Засновки і висновки складаються із понять – термінів силлогізму. У категоричному силлогізмі містяться три терміни: менший, більший і середній.

Менший термін є терміном, який займає місце суб'єкта у висновку. Він позначається літерою S . Більший термін – термін, що займає місце предиката у висновку. Позначається він літерами p_1P . Ці терміни називаються крайніми термінами. Середнім же терміном є термін, який входить до обох засновків і не входить до висновку. Позначається середній термін літерами m_1M .

Формула категоричного силлогізму (перша фігура) (1).

$$\frac{M - p_1P}{\frac{S - m_1M}{S - p_1P}} \quad (1)$$

Більший засновок є засновком, до якого входить більший термін. Меншим же засновком є засновок, до якого входить менший термін. Висновком є судження, до якого входять менший і більший терміни, і не входить середній термін. Висновок є новим знанням.

Аксіома категоричного силлогізму. Аксіома силлогізму – це положення, яке обґрунтовує правомірність висновку у категоричному силлогізмі.

Аксіома. p_1 належить, не належить класу, належить, не належить індивіду, P належить класу, належить індивіду. p_1 належить, не належить M , належить, не належить S , P належить M , належить S .

Правила категоричного силлогізму.

1. Категоричний силлогізм має три терміна. Категоричний силлогізм містить три терміни, не більше і не менше. Ні придвох, ні при чотирьох термінах висновок зробити неможливо.

2. Більший засновок підкоряє менший через середній термін. Дане положення означає, що більший засновок включає менший засновок, висновок робиться із засновків, один з яких підкоряє інший.

3. Якщо родова частина середнього терміну в більшому засновку розподілена, то в меншому засновку вона мислиться повністю. Термін, розподілений у засновку, розподілений і у висновку.

Положення, згідно якого, якщо родова частина середнього терміну в більшому засновку розподілена, то в меншому засновку вона мислиться повністю означає, що якщо родова частина середнього терміну в більшому

засновку розподілена (M), то в меншому засновку вона береться повністю (M), якщо ж родова частина середнього терміну в більшому засновку не розподілена (M'), то в меншому засновку вона мислиться частково (M'). Положення, згідно якого – термін, розподілений у засновку, розподілений і у висновку означає, що якщо менший термін розподілений у засновку, то він розподілений і у висновку, якщо ж менший термін у засновку не розподілений, то і у висновку він не буде розподілений, більший же термін складається із p_1 і P , якщо p_1 розподілений у засновку, то і у висновку він розподілений, якщо ж не розподілений, то і у висновку він не розподілений, P – не розподілений ні у засновку, ні у висновку.

4. Якщо більший засновок ствердний, то і висновок ствердний. Якість більшого засновку обумовлює якість висновку. Якщо більший засновок є ствердним, то і висновок буде ствердним.

5. Якщо більший засновок заперечний, то і висновок заперечний. Якість більшого засновку обумовлює якість висновку. Якщо більший засновок є заперечним, то і висновок буде заперечним.

6. Якщо менший засновок загальний, то і висновок загальний (з огляду на відповідний модус першої фігури). Кількість меншого засновку обумовлює кількість висновку (з огляду на першу фігуру). Якщо менший засновок загальний, то і висновок загальний (з огляду на відповідний модус першої фігури).

7. Якщо менший засновок частковий, то і висновок частковий (з огляду на відповідний модус першої фігури).

Кількість меншого засновку обумовлює кількість висновку (з огляду на першу фігуру). Якщо менший засновок частковий, то і висновок частковий (з огляду на відповідний модус першої фігури).

Фігури і модуси категоричного силогізму. Фігури категоричного силогізму. Фігура – різновид категоричного силогізму, що визначається положенням середнього терміна.

Існує чотири фігури категоричного силогізму.

Перша фігура. Перша фігура – фігура, в якій родова частина середнього терміну (M) є суб'єктом більшого засновку, а середній термін (m_1M) є предикатом меншого засновку.

Формула першої фігури (2).

$$\frac{M - p_1P}{S - m_1M} \quad (2)$$

$$S - p_1P$$

Перша фігура є основною, друга, третя і четверта фігури – її різновидами.

Друга фігура. Друга фігура – фігура, в якій родова частина середнього терміну (M) займає місце p_1 у більшому засновку, а середній термін (m_1M) є предикатом меншого засновку.

Формула другої фігури (3).

$$\frac{p_1 - MP}{\frac{S - m_1M}{S - p_1P}} \quad (3)$$

Третя фігура. Третя фігура – фігура, в якій родова частина середнього терміну (M) є суб'єктом більшого засновку, а m_1 займає місце суб'єкту меншого засновку.

Формула третьої фігури (4).

$$\frac{M - p_1P}{\frac{m_1 - SM}{S - p_1P}} \quad (4)$$

Четверта фігура. Четверта фігура – фігура, в якій родова частина середнього терміну (M) займає місце p_1 у більшому засновку, а m_1 займає місце суб'єкту меншого засновку.

Формула четвертої фігури (5).

$$\frac{p_1 - MP}{\frac{m_1 - SM}{S - p_1P}} \quad (5)$$

Фігури силогізму містять наступні схеми (рис. 1).

$$\begin{array}{c} M \quad \diagdown \quad p_1P \\ S \quad \diagup \quad m_1M \\ \hline S \quad \text{---} \quad p_1P \end{array} \quad \begin{array}{c} p_1 \quad \text{---} \quad MP \\ S \quad \text{---} \quad m_1M \\ \hline S \quad \text{---} \quad p_1P \end{array} \quad \begin{array}{c} M \quad \text{---} \quad p_1P \\ m_1 \quad \text{---} \quad SM \\ \hline S \quad \text{---} \quad p_1P \end{array} \quad \begin{array}{c} p_1 \quad \diagup \quad MP \\ m_1 \quad \diagdown \quad SM \\ \hline S \quad \text{---} \quad p_1P \end{array}$$

Рис. 1. Фігури силогізму

Модуси категоричного силогізму. Модус – різновид фігури, що визначається кількістю і якістю засновків і висновку.

Модуси першої фігури (AAA, AEA, AII, AOI, EAE, EEE, EIO, EOO, IAA, IEA, III, IOI, OAE, OEE, OIO, OOO). Модуси другої фігури (IAA, IEA, III, IOI, EAE, EEE, EIO, EOO, IAA, IEA, III, IOI, EAE, EEE, EIO, EOO).

Модуси третьої фігури (AIA, AEA, AII, AEI, EIE, EEE, EIO, EEO, PA, IEA, III, I EI, OIE, OEE, OIO, OEO). Модуси четвертої фігури (PA, IEA, III, I EI, EIE, EEE, EIO, EEO, PA, IEA, III, I EI, EIE, EEE, EIO, EEO).

Приклад модусу першої фігури.

Модус AAA (формула (6) і схема (рис. 2)). ∈

$$\frac{\begin{array}{l} \text{Всі } M \in p_1, \text{ всі } M \in P \\ \text{Всі } S \in m_1, \text{ всі } S \in M \end{array}}{\text{Всі } S \in p_1, \text{ всі } S \in P} \quad (6)$$

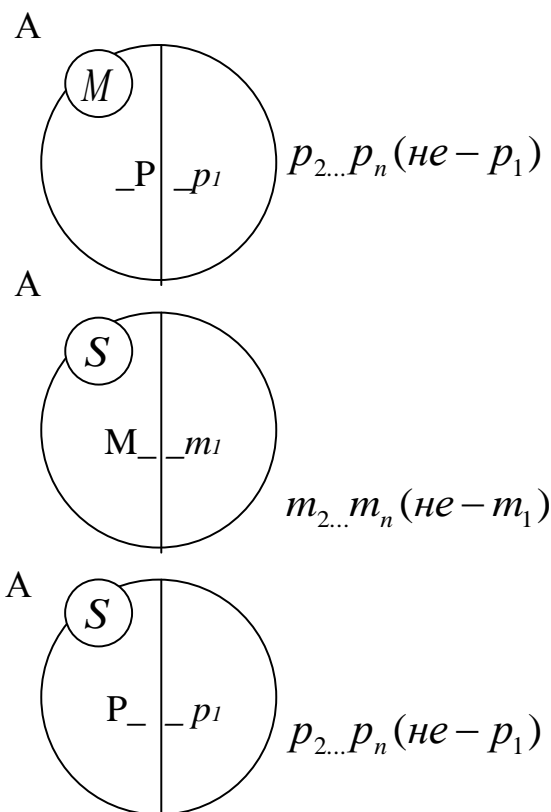

Рис.2. Модус першої фігури категоричного силлогізму

Висновки. Отже, існує категоричний силлогізм, що розуміється у родо-видовий спосіб.

Список літератури: 1. *Аристотель.* Собр. соч.: В 4т. / АН СССР Ин-т филос. – Т. 2. – М. : Мысль, 1978. – 487 с.

Bibliography (transliterated): 1. Aristotle. *Collected edition.* 4 vols. Vol. 2. Moscow: The Thought, 1978. Print.

Поступила (received) 15.07.2014.